

M A G Y A R K U R I R

Bécsből, Kedden, September' 25-dikén 1821.

B é c s.

Azon lármás történetről, a' melyről még a' múlt tavaszon irtuk vala, hogy Lisbonában az ott volt Austriai Cs. Követtségi Ágens Ritter Bercks Ur házánál eléfordult, 's annak további következéseiről, ezeket közli most a' Bécsi Udvari Ujság: —

„Aprilis' utolsó napjaiban egy történet fordult elé, melyről akkor minden Ujságlevelekben emlékezet tétetett. A' Provisoriai Országlószék a' Portugalliában kiűtött revolúzióra nézve a' fő városban közönséges Villágositást eszközölt, de a' melyben a' Külső Udvaroknak ott lévő Képviseleik, Követtségi személlyeik, semmi részt nem vettek. A' népnek egy csoportja a' csendességnek esmeretes megháborítóji által vezéreltetvén, a' Cs. K. Közönséges Consúl 's Interimalis Ágens Ur lakása elejébe gyülekezvén, minden féle elvetemedéseket bátorkodott elkövetni, 's a' háznak minden ablakait behajgálta. Ezen történet a' mellett is véghez ment, hogy a' népnek a' házhoz lett öszszetöklakodása előtt ott fegyveres strazsacsoport állott, de a' melly már ekkor onnét eltávozván a' népnek szabadságot engedett arra, hogy a' tudva lévő elvetemedésekre bocsátkozhassék, a' mellyek három órát tartottak ekképpen, holott a' városon mindenütt jártak le 's fel a' fegyveres vigyázó csoportok. —

„A' Cs. K. Követtségi Ágens Ur más nap' reggel az Országlószék' elejébe terjesztette a' történt dolgokat, és azt kívánta, hogy illendő módon vizsgálhassanak.

meg, és hogy a' bűnösök érdemek szerint büntetessenek meg. Az Országlószék a' helyett, hogy közelességét tellyesítette volna, inkább egy olly nyilatkozattal való feleletet adott, a' melly legjobb értelemben vétettetvén azt mutatta ki, hogy az Országlószék tellyes tehetetlen arra, hogy a' közönséges csendességet fenntartsa — melly után a' Cs. K. Követtségi Ágens megküldötte a' maga Udvarához a' történetről való tudósítást. —

„Ö Austriai Császári Felségének nem lévén szokása azt megszenvedni, hogy külső Országokon az ö Felsége Követei és Követtségi Ágensei eránt azok a' népek' törvényein fundáltatott Regulák, a' mellyeknek oltalmazása alatt az ö Felsége Státusaiban minden idegen Státusoknak Képviseleik állanak, elmellőztessenek; 's éppen illy kevéssé lévén hajlandó arra, hogy valamelly Országlószéknek erőtlenségét elégséges fundamentumnak tarttsa arra nézve, hogy ezen Regulák az ö Felsége Követeire 's Követtségi Ágenseire való tekintetben megsértetthessenek, megparancsolta B e r c k Urnak, hogy egy Jelentést, Notát, adván-be, kivánnyon tellyes és tökéletes elégtételi Nyilatkozattal, és ha ezen kívánsága nem tellyesítődne, kérjen Lisbonából lejendő elútozási passust. —

„Ezen dolgoknak folyta alatt megérkezett a' Király Brasiliából Portugalliába. A' Császár és Király ö Felsége Követtségi Ágense által beadatott jelentésre való válosz azonközben, hétrőlhetre halasztódott.

Az ekközben Lisbonába (Rio - de - Janeiróból) hasonlóképpen megérkezett Cs. K. Követ Báró Stürmer, megújította ugyan ezen panaszt; melyhezképpent végezetre Augustus' 13-dikán kijött a' külső dolgokra ügyelő Portugallus Királyi Ministertől azon válosz, a' melynek foglalata arra indította Báró Stürmer Urat, hogy Udvara' utasításának megfeleljen, 's az elutozásra passust kérjen. —

„Augustus' 16. dikán az Orosz Császári Követ Generalis Tuyl Ur is adott be a' Portugallus Királyi Ministerhez egy Jelentést, melyben kinyilatkoztatta, hogy a' fennforgó környülállások között, 's a' Portugallus Minister által mostanság újabban kijelentett 's felállított Princzipiumok 's kinyilatkoztatott intézetek szerént, az ő Felséges Udvarának tekintete 's méltósága is elkerülhetetlen megbántatásoknak volna kitétetve, és, hogy ő magát mind ezekre nézve minden számadás alól kivonhassa, szükségesnek látja lenni azt, hogy a' maga Követtségi foglalatosságait ezen Udvarnál ezen órától fogvást félbeszakassza, a' Királyi Udvar oda hagyja, 's ő Felségétől a' maga' Császárjától további parancsolatokat várjon. —

„Mind két Követ Urak minden hozzájuk tartozó Követtségi személyekkel egyetemben Lisbonát Augustus' 22. dik napján oda hagyván, hajóra ültek és Sept. 2. dikán Angliába a' Falmouthi kikötőhelybe megérkeztek. —

Az Austriai Császári Királyi Követ Ur az Austriai alattvalóknak kereskedési 's egyéb magános dolgaikra való ügyelést a' Lisbonában hátramaradott Orosz Császári Közönséges Consulra Borel Urra bizta.

P o r t u g a l l i a.

Lisbonában Augustus' 22. dikén, kö-

zönséges innepi vigadozásokkal, a' városnak megvilágosításával, 's több effélékkel tartották a' Portugalliai revolúciónak esztendőnként eléforduló emlékezete napját. A' Király ezen napon ismét mustrát tartatott a' fő városban örizeten lévő sergekkel.

A' Bahiából érkezett tudósítások szerént, ott azon forgatta elméjét bizonyos pártoskodó rész, hogy Bahiát független tartománnyá tegye, és valamint az anyaországtól úgy Brasiliától is egészen elváloszsa. Egy oda való, Bahiai, hazafiakból álló Ágyuzó Regiment késznek nyilatkoztatta magát arra, hogy ezen plánumnak végrehajtását elősegélje 's a' tudósításnak onnét lett útnakindulásakor már azt várták, hogy a' Portugallusok és az említett pártoskodó Regiment között minden órán csatára fog a' dolog kerülni.

S p a n y o l O r s z á g.

Némelly Párisi Ujságveledekben illy tudósítás találtatik Madridból Augustus' 31. dikéről: — „A' mi Aranykútbéli Orátoraink a' 21. dikben eléfordúlt történetektől fogva egészen bizonyosoknak tartják lenni magokat affelől, hogy ők a' győzedelmesek. Tegnapelőtt, egy Inzsiner Oberster, kit a' klúb' tagjai azzal vádoltak, hogy egygyik társokkal, egy terebhordozóval (Trágerrel) nem becsülletesen bánt volna, 's hogy ekképpen ennek személyében a' Fejedelem Népet gyalázattal illette, csaknem meggyilkoltak, vagy talám ha Generalis Quiroga által meg nem mentetett volna, meg is gyilkoltak volna. Ugyan ezen napon a' Pradóban nagy lárma történt, 's egy ember a' veszekedés közben megölettetett. A' népsalak a' jó gondolkodású 's az értéke- sebb emberebnek irtóztatására Marsiliai

módon gyülekezvén a' tartományokból Madridba, naponként sokasodik, 's a' klúb' tagjai által két kezekkel fogadtatik. A' klúb-nak Aug. 30-dikán tartatott ülésében ezen jóvallás, hogy az Országlószék' elejébe terjeszzenek illy kívánságot, hogy a' revolúciónak Franczia Országba lejendő bevitettése végett küldjenek egy Spanyol ármádát oda, ismét felelevenítettett. Úgy látszik, hogy mikor előbbször tétetett ezen jóvallás, ezt akkor csak illy fogás alatt vetették vissza a' mérsékletesebb gondolkodású tagok, hogy 25,000 emberekből álló ármádának öszszegyűjtetése, a' mennyi tudniillik ezen expeditzióra kívántatna, az Orzágnak mostani körülállási között nem volna lehetséges. Hanem a' klúb' eszelősködő tagjai már most úgy nyilatkoztatták ki magokat, hogy 10,000 emberekből álló sereg is elégséges leszen ezen expeditzióra, 's ezen határozást a' többek is nagy elragadtatással fogadták. A' zászlók eránt olly jóvallás tétetett, hogy azokon csak ezen szavak találtassanak: „Spanyol Constitútzió.“ — Azután a' jóvallatott, hogy az Austriai, Orosz, és Franczia Követek és Követtségi Ágensek tüssént küldtessenek el a' Spanyol foldról, minthogy mi (ezek a' tudósító szavai) a' föld' Despotájival többé semmi közösülésben lenni nem akarunk. Ez a' jóvallás is nagy tapsolással halgattatott, de nem fogadtatott el. — „Kentek nevetnek talám (így folytatja szavait az író) ezen dühösködő Fanatikusoknak értetlenségén: de volnának csak itt Madridban, nem itélnének ám illy vidámon a' mi körülállásainkról. A' méreg széllyel hinteztetett 's gyökeret is vert; a' fa felnevekedett; tellyes erőben áll fenn; és mi irtózással 's rettegéssel szemléljük annak halált-hozó gyümölcseit nagy siettséggel érlelődni.“

„Generalis Contador, mint beszéll-

nek, idős volta miatt nem fogja felvállolni a' Hadi Ministerséget.

A' külső dolgokra ügyelő Minister ki hirdettette Madridban, hogy Király és Királyné ö Felségek Aug. 28-dik napján útjokat Sant Ildefonsóból Segoviába vették, a' hol nagy örvendezéssel fogadtattak.

Egy újabb tudósításban így beszéltek elé az a' lárma, mellyet a' feljebb említett Inzsínör Oberster és egy Tráger okoztak. Ezen Oberster Sant-Ildefonsóból érkezvén Madridba vissza, 's bagázsiját ezen Tráger által pakoltatván le, mikor ezt kifizette öszsze vezett véle, melynek a' lett a' következése, hogy a' Tráger a' karján egy kardvágást kapott, mellyet a' Fejedelem-nép elégnék gondolt arra, hogy magát egy atyafinak személlében megbántatottnak tarttsa. A' sokaság azonnal öszszefutott az Oberster Ur háza előtt, 's elégtételül a' fejét kívánta, azzal fenyegetvén, hogy vagy magát megöldökli, vagy a' házával együtt öszszeégeti. Végezetre strázsakatonaság érkezett oda; a' Constitútziós Alkade is megjelent; 's Quiroga is a' szomszédban lévén ö is oda ment, a' néppel szembe állott, ahoz beszédet intézett, 's az alatt az Obersternek a' háztól való elillantásra út szerzett, 's a' Tráger, ispotályba vitetvén a' sokaságot a' katonacsoportok' segedelmével elszélesztette. Az Oberster' felesége mellett, ki a' dolognak megvizsgáltatásáig egy kaszárnyába tétetett, 's katonastrázsa hagyatott.

Franczia Ország.

Princz Commenos Dömötör, a' ki Franczia General Májor 's Lajos Ritter volt, Sept. 7-dikén Párisban életének 72 esztendejében meghalálozott, 's 10-dikben eltemettetett katonai pompával: de véle együtt nem halt ki ezen familia, minthogy

özvegy feleségén kívül még egy testvérét, Gróf Commenos Györgyöt, egy testvére' hugát, ki az Abrantesi Herczeg' felesége volt, 's egy más testvére' fiját, Policziai Hadnagy Depermontot, életben hagyta.

Párisi Újságlevelek erősítik, hogy egy gazdag Anglus a' híres éneklő Katalani aszszonyságnak, 70,000 font Sterlinget (700 ezer forintot) testált.

Lengyel Ország.

Warschauból Sept. 7-dikén irták, hogy Miklós Orosz Nagy Herczeg Berlinből azon hónapnak 3-dikán estve oda megérkezvén, ekképpen a' Császárnak mind a' három testvéröcsei, Konstantínus, Miklós, és Mihály, ott voltak. — 6-dikban a' fő tisztviselők mutattattak-bé Miklós ö Nagy Herczegségének, 's mindjárt az után a' város mellett lévő Logernek meg szemlélésére mentek mind hárman ö Nagy Herczegségék. — Ugyancsak 6-dikban a' Nagy Herczegné, a' Miklós ö Nagy Herczegsége Hitvесе is megérkezett ugyan oda.

Spanyol Amerika.

B o l i v á r, ki eddig Veneczuelai Elölülő és Fő Vezér volt, a' már most 22 tartományokból álló Columbiai Elölölöséget, melyre a' Közönséges Congressus által kiválasztatott vala, nem válolta-fel, ezen okokat hozván-fel: hogy ö, az ahoz kívántató táalentumokkal nem bír; hogy az Elölölői hivatalt a' fő vezérséggel nem egygyeztethetné-meg; hogy magát nem akarja Tyrannusnak csnfoltatni; 's hogy különben sincs ezen hivatalhoz semmi vonszódása. Egyenesen kinyilatkoztatja, hogy ha a' Congressus meg talál azon határozása mellett maradni, hogy ö Elölölőnek maradjon, ö ezen esetben készebb inkább Columbia' földjét oda hagyni. Így történt az, hogy a' Közönséges Congressus, melly most a' maga üléseit Sant-Rosario-de-Cu-

cuta városában tartja, Restrepe Felixet választotta Elölölőnek.

Hannovera.

A' Király Sept. 19-dikén szándékszik a' Ménési Frankfurt városába megérkezni, a' honnét, minekelötte Hannoverába megérkezne, elébb még Homburgba szándékszik útját venni.

A' Göttingai Universitas' Itélőszékének új elintézéséről olly reménség volt, hogy Oktober' 1-ső napján installáltatni fog. Azon foglalatosságokat, mellyek eddig csak a' Prorektor és egy Syndikus igazgatása alá tartoztak, ezeken kívül mostanában még két úgynevezett Universitas' Tanácsosai folytatják. — Az Universitas' minden némű készületeket tétet a' Királynak fogadtatására. A' Bibliothékát és a' Concilium' épületét gyönyörűségesen kifestették; az uczák újabban kirakattattak, 's tisztelet-tévő kapuk állittatnak-fel.

Valami Brankini nevű ember, ki azt erősíti maga felől, hogy, mint természetvizsgáló tudós ö is a' Bonaparte' kísérei között lett volna Egyiptomban, az Anglus Királynak Hannovera felé lejendő útozása' alkalmatosságával jónak találta a' Hamburgi Újságlevelekben újabban megemlittetni azon Afrikai Csödört (mén-lovat) a' melly Gerke nevű Conduktornál, Bonafortéban, a' Kasselből Göttinga felé vivő útban találtatik, 's a' melyről azt erősíti Brankini Ur, hogy ez, mind azon Aro-Cocco nevezet alatt esmeretes lovak között, mellyeket ö Nubiában, Arabiában, Török Birodalomban, Persiában 's az egyéb Napkeleti vidékeken valaha látott, a' legerőssebb és legszebb légyen. Az állat még csak 9 esztendős, és már még is egész nevése meg van, holott az ezen Aro-Cocco nemzettségéből való lovaknak különben 16 esztendők kívántatnak a' tellyes megneveledésre, és 100 esztendeig is élnek.

Nagy Britannia.

Londonban illy történet fordult elé:
 — A' Napoleon Szent Ilonai társa és testamentomának végrehajtója Gróf Bertrand, Sir Wilson által kísértetvén Sept. 5-dikén a' Politziai fő Itélobiróhoz Birnie Urhoz menvén, panaszt tett, hogy nálla házi vizsgálódást akarnak tenni a' Doktor Burton Ur' kedviért, a' ki utóbb a' Napoleon Orvosa volt Szent Ilona szigetén. A' peronnét támodott, hogy ezen Orvos Ur Napoleonnak egy mej-szobrához just tartván, azt a' Gróf Bertrand szállásán lenni mondotta, melyre nézve azt ott a' Politzia által megkerestetni 's elvéttetni akarta, azt mondván, hogy ahoz ő adott materialet 's minthogy Doktor Antonmarchi, kire a' szobornak csinálása elébb bizattatva volt, azzal nem bajlódhatott, tehát az, ugyancsak ő maga készítette is meg, vagy formálta-ki a' Napoleon halála után egészen. Ő ezt már Szent Ilona szigetén is kérte, mint magáét, hanem ott olly váloszt kapott, hogy már be volna pakkolva, hanem majd Európában ő is fogna az eredeti kép helyett egy önteményt kapni. Megérkezvén Európába, 's Burton Ur magát Gróf Bertrandnál jelentvén, olly váloszt kapott tőle, hogy ő ki nem adhatja a' képet addig, míg affelől a' Bonaparte familiánál kérdést nem teszen. Burton Ur tehát a' Londoni Politziai tisztekhez menvén kinyerte, hogy két illy tiszt által Gróf Bertrandnál házi vizsgálódást tartasson, 's a' képet elvétesse; hanem midön vélek Bertrand Urnál megjelent volna, General Wilson Robertet ott találta, 's ennek jelenlétében kérte a' Gróf a' Politziai tiszteket, hogy addig ne fogjanak hozzá a' vizsgálódáshoz, míg ő a' Politziai Fő Igazgatóval nem beszél, minthogy úgy itél, hogy tévelygésnek kellett a' dologra nézve történni. A' Politziai tisztek reá állot-

tak a' Gróf kérésére, ki is tehát Wilson Urral Birnie Urhoz menvén, ott kinyilatkoztatta: hogy a' kérdésben lévő mej-szobor a' Bonaparte' familiájé, és ő (Bertrand) a' Bonaparte' testamentumának Végrehajtója lévén, nem gondolja, hogy ezen familiának híre nélkül az erremaradott portékák közül valant kiadhasson. Ha pedig valahogy Angliának törvényei más-képpen szollanak, így ő engedelmeskedni fog ugyan, de protestálással, annyival is inkább, hogy Burton Urnak már pénzsomma ígértetett munkájáért és kárvallásáért, de ő egyenesen csak a' képet kívánja. Birnie Ur megesketvén Gróf Bertrandot arra, hogy ő legyen a' Bonaparte' testamentumának végrehajtója, olly ítéletet mondott, hogy a' Gróf a' képet ki nem adhatja: melyre nézve Burton Ur, ha tetszik, keresse a' törvény' útján igazságát.

A' Király Dublint Sept. 3-dikán déli egy órakor hagyta oda, 's útjában Lord Powerscourtot falun meglátogatván még azon estvére Dunlearybe érkezett, a' hol egy szép kerek sátor (pavillon) alatt, sok Lordoktól körülvétetve, a' népnek örvendő kiáltása közben egy Dublini Deputázió által fogadtatott. A' Deputáziót a' Lord Májor vezette, ki ő Felségének a' Dublini lakosok' nevéken buesuzó köszöntést adván által és ez felolvastatván, ő Felsége illy szovakkal vett attól búcsut. Gentlemanok! Gyönyörködve közelittem partjaitokhoz; sajnálom, hogy el kell őket hagynom. Áldjon-meg az Isten benneteket, míg ismét láthatjuk egymást — melly szók után egy csajkán a' Királyi úti hajóra kiveznék, annak fedeléről magát a' nép felé, kalapját csoválván meghajtotta — de még, mint későbbi levelek jelentik, még 6-dikban se' hagylatta volt oda, az ellenkező szélveszek miatt, a' kikötőhelyet.

Magyar Ország.

A' Posoni Német Ujság illy tudósítást közöl Bur - Szent - Györgyről, ezen Szeptembernek 2 - dik napjáról: — „Ferencz Károly ö Cs. K. Fő Herczagsége, a' mi nagyon szeretett Monarkhánknek 2 - dik fia, a' mai napon megörvendezteté ezen Királyi szabad városnak lakosait a' maga' olly végre lett megérkezésével, hogy a' Cs. K. Koronaörökös Ferdinand Princz' Vasas Regementjénél, a' melly itt kvártélyozik, fegyveresgyakorlásokat tegyen. Ö Cs. Fő Herczagsége, Méltóságos Görög Cs. K. Camerarius és Udvari Tanácsos Ur, a' Nemes Német testörző sereg' első Strázsamesterének Oberster Mann Ur, 's Cs. K. Kormányzéki Tanácsos Obenaus Ur által kísértetvén, déltájban érkezett-meg ide, 's az említett Vasas Regementbéli tiszt Uraknak, kik ö Cs. Fő Herczagségének a' magok Obersterjek és Kommandánsok Gróf Clam - Martinez Ur által mutattattak - be, udvarlássokat azonnal elfogadni, 's azután a' mind együtt megjelent Magistratuális személlyeket 's a' Vármegye' tisztjeit, maga' elejébe bocsátani 's hasonló kegyes lebecsátkozással fogadni méltóztatott. Más nap' 's az azt követett napokon délelőtt délután Bazinbe vette útját ö Cs. Kir. Fő Herczagsége, hogy ott a' Császár ö Felsőge által erre kirendeltetett Oberster Mann Ur útmutatása alatt az ott ennelötte már két esztendővel ugyan ezen Vasas Regement által épített fedeles lóoskolában, a' Regementnek Obersteri Osztályával minden egyszerű katonai gyakorlásokon keresztül menyen. Ö Cs. Fő Herczagsége tellyes igyekezettel elszánta magát ezen terhes foglalatoskodásra, 's legjobb egészségben van. Tegnapelőtt már a' katonáknak soraikban szemléltük ö Cs. Fő Her-

czagségét minden féle tiszt szolgálatbéli munkákat megtenni, 's az egész Exercitiumot a' katonák' sorában végig folytatni. —

„Azon órákat, mellyek az ezen katonai gyakorlásokra szánt idejéből ö Cs. Fő Herczagségének a' maga' kipihenésére fennmaradtak, az itt lévő nevezetesebb tárgyaknak 's közönséges épületeknek meg szemlélésére, a' környéknek megjárására, és sok ide gyülekezett nyomorultaknak és szegényeknek atyai jótéviséggel méltóztatott fordítani ö Cs. Fő Herczagsége, úgy hogy a' hozzáfollyamodottak között kegyes adománya által lett megvigasztaltatás nélkül tölle egy is el nem távozott.

Utját Sept. 17 - dikén reggeli 8 órakor Pischdorfba vette ö Cs. Fő Herczagsége, 's ezen útat lóháton a' nevezett Regementnek oda marschirozó Obersteri Osztályával együtt tette, a' hol a' folyó hónap' utolsó napjáig fog maradni a' végre, hogy az oda öszszegyűjtetett egész Regementtel együtt minden féle nagyobb gyakorlási fordulásokat megtegyen. —

„Városunk minden lakosainak az ö Cs. Fő Herczagségének boldogságáért való buzgó imádsága 's szív béli belső hálaadás fogják ö Cs. Fő Herczagségét legtávolabb létében is kíséni, 's hozzák lett örvendetes megérkezésének 's köztünk léteinek ideje állandó örökös emlékezetben fog háládatos sziveinkben maradni, azon szerencsénkért, a' melyből még kevés illy városkák részesülhettek.“

A' Pesti hazai levelekben ezek találtnak September' 19 - dik napjáról: — “

Pesten az Ájtatos Iskolák' Kir. Gynaziumában az imént végződött Iskolai esztendő végével a' 4 Grammaticalis, és 2 Humanista Classisokban számláltattak öszveségesen 833 Tanuló ifjak, kik között

a' Classificatio szerént több jeles elméjük találtattak. Nevezet szerént Borsitzky Dénes, második esztendőbéli Humanista egyébb eránt is nagy reménységü ifju, az által különböztette meg magát, hogy a' Tisztelendő Director, és Professor Uraknak az egész Ifjúság nevében az ő fáradozásait deák Oratioval hálálta meg, melly nyomtatásban is kiadattatott.

Ugyan Pesten a' Kir. Nemzeti Fő Iskolában ezen esztendő folytában tanultak öszveségesen 542-en, kik között Tek. Boráros János Senator, és Director Ur az idén is szokott bőkezűséggel az ifjúságnak tanulásra való édesgetése végett külömbkülömb ajándékokat osztatott ki. Ezen nagylelkűsége, mellyel még a' gyengébbeket is ébreszteni szokta, azt a' reménységet gerjesztette a' Városiakban, hogy illy tehetsős, és jószívü Ur a' jobb elméjü: de szegény ifjakat állandó és hathatós segédelmekkel fogja gyámolítani, hogy a' Városnak és Hazának hasznosabb Polgáiraivá lehessenek. —

Esztergomból azt a' tudósítást vettük, hogy ottan a' készülöben lévő nagy munkák már is szembetünö elömenetelt mutatnak. — Ugyan is a' Seminariumnak rendelt épület már a' fundamentomaiból kiemelkedett, a' Káptalan számára készülö házából pedig a' nagy Prépostság nem sokára födél alá jöhet. — A' Primás Herczeg Sept. 3-dikán ebéd után Nagy Máriaczelbe elútazott, Eútsúra — Ns. Esztergom Vármegyének Augustus' 13-dikán tartott köz gyűlésében a' Primás Herczeg, mint Fő Ispány, Fő Notáriusnak Ts. Huszár Imre Urat; első valóságos Vice-Notáriusnak Lippay János Urat; második valóságos Vice-Notáriusnak Friebeisz Imre Urat; tiszteletbelinek pedig Végh Antal Urat méltóztatott nevezni.

* * *

Az itt következő néhány fontos Jegyzetek is a' Pesti Ujságlevelek mellett jöttek a' közönség' elejébe: — “

Egynéhány Futó Jegyzetek, és Magyarázatok a' M. Literaturáról.

A' Budai Német Ujság', a' folyó, 1821-dik Esztendei 72-dik Darabja' Toldalékjában (Gemeinnützige Blätter,) ezen cím alatt: „Vaterländische Ehre“ az Ujság Szerző a' Jutalom Feleleteket említvén, némely Jegyzéseket tett, mellyek imitt amott szemet szúrának, 's egynéhány Magyarázatokot kívánnak.

Azt állítja: hogy a' feltett kérdések honni Nyelvünk nemzeti és politikai tekintetének megállapítására közvetlenül nem szolgáltak; hanem, mint egy közbevetve, annak tulajdon nemes voltát, és ennek fenntartását, csak annyiban eszközölték, a' mennyiben a' Fellyebbi nemzeti köz kimíveltségre felemelvén a' Magyar nyelvet, azt csinosodásunkba szorosabban belé szöni igyekezének.

Az igaz: hogy valamelly nyelv' csupa regulázása, nem ad még néki sem Nemzeti, sem Politikai tekintetet; különben Beregszászi Ur kedves Akárnániai nyelvének kellene az egész Világon, a' legtekinteteseb'nek lenni; de még-is igaz más részről az is: hogy az okos és túl nem vitt regulázás, éppen az által, hogy a' nyelvet megállapítja, a' nélkül, hogy kifejtődésében nagyon megszorítja, annak megtanulását könnyebbítvén, azt egyszersmind a' köz tekintet' megnyerésére képebbé teszi. —

De, a' mi már valamelly nyelv' tulajdon nemes voltát illeti, nagyon hibás

dolog azt csupán csak a' regulázás által végbe vinni, mert valnmint a' regulázás olykor a' rabság szomszédságába esik, úgy fekszik igen gyakran valamely nyelv' nemes volta, az illendő szabadság' innenső határjain. Sok dolog van a' gondolkozás és érzés' országában, a' mit tellyességgel nem lehet állandó regula alá venni. Hogy pedig minden nyelv e' két tehetség kifejtődése; és a' fül meg száj ügyességének következése, kiki tudja. Én tehát mindig úgy hittem: hogy valamely nyelv' nemes volta, leginkább azoknak jó 's kimivelt Fejeiktől és nemes szíveiktől függne, a' kik azon szóllanak és írnak, és hogy a' nyelvekre nézve, más a' grammatikai, és más a' politikai és eszthetikai nemeség. A' fentemlített Jutalom kérdések' megfejtőji annak okáért, leginkább csak annyiban segítették nyelvünk' nemes volta fenn tartását, a' mennyiben okos, derék, tudós, jól nevelt, és nemes szívű 's érzésű emberek és hazafiak.

Ha Rösler Ur, és több mások, kik ezen tulajdonokra nézve, ama jeles hazafiakkal testvér lelkek, és a' kik szintúgy, mint Rösler Ur, valahányszor a' Magyar Hazában, a' Magyar nyelvről, Németül beszéllenek, arról, wie von der Vaterländischen Sprache szóllanak, magok is olykor Magyarúl megszólamlani és írni 's így nekünk példát és világló lámpást gyujtani méltóztatnának; már akkor nem kellene attól tartani: hogy a' Rösler Ur által említett hasonlódás' törvénye (loi de l'assimilation) utoljára, Fel-emésztő törvénné (loi de l'absorption) válják.

Pallérozza tehát, gyalúlja és simítsa, de ne roncsolja — meg, és ne enyésztesse el a' Német nyelv a' Magyar, a' két Hazában.

Nem az valóban, akár a' testi akár a' lelki világban a' hasonlódás' törvénye, hogy az eredeti anyag' kebelébe, és méhébe bévett és befogadott szer, lassan lassan, magát az anyagot és nádrát elnyomja és semmivé tegye, hanem az: hogy a' fogantatás közben, valami ollyas teremtesék, a' min, mint valamely deli szülésen, a' szép jeles Anyának bájoló eredeti vonásai, az atyai érettséggel egyetemben kitetszhessenek.

Csak mindég honni dísz, és honn boldogságot

Buzzogjunk, 's eredvén a' mély jövőndönek:

Ha ültetünk olykor szomszéd tőt, vagy ágot,
Haggyuk megnyirokját a' Magyar szőlőnek.

Gyomláljuk nemzetünk', de magyar maradjon,

Hágjon boldogsága, hágjon dicsőssége;
A' lelkek' pályáján Nemzetünk haladjon,
És a' szép kezdetnek ne érkezzék vége.

Nem fogja így senki nemzetiségünk' megóvását merő Ficzkóságnak, (Polissonerie) pusztá hántorgatásnak és hívalkodásnak nevezhetni.

Íram Budán, Sept. 14-dikén, 1821.

Gróf Desseöffy József.